

Прилагане на чл. 4, т. 4 от Закона за обществените поръчки при възлагане на теренни археологически проучвания във връзка с инвестиционната дейност на възложителите

Всяко юридическо лице, притежаващо качеството възложител по смисъла на чл. 7 от ЗОП, е длъжно да разходва средствата си чрез процедури за възлагане на обществени поръчки, когато е налице обект на обществена поръчка по смисъла на чл. 3 от ЗОП и когато стойността на разхода надхвърля праговете, определени в чл. 14, ал. 1 от ЗОП. Изключения са допустими само в хипотезите на чл. 4, чл. 12, ал. 1 и чл. 13, ал. 1 от ЗОП.

Едно от изключенията от приложното поле от закона е свързано с възлагането на услуги в областта на научноизследователска и развойна дейност (чл. 4, т. 4 от ЗОП). Съгласно това изключение, не са обект на обществена поръчка научните изследвания и експерименталните разработки, включително теренните археологически проучвания, когато възложителят изцяло заплаща услугата, но ползите от тях не остават изключително за възложителя при извършване на неговата дейност.

Видно от разпоредбата (след допълнението в сила от 13.05.2014 г.) теренните археологически проучвания като цяло са приравнени на научно изследване. Предмет на разглеждане в настоящото указание обаче са само теренните археологически проучвания, които се извършват във връзка с инвестиционната дейност на възложителите. В този контекст е и направеният анализ на останалите две условия, които трябва да са изпълнени, за да се приеме прилагането на изключението по чл. 4, т. 4 от ЗОП за законосъобразно, а именно:

- възложителят изцяло заплаща всички разходи по предоставяне на услугата;

- резултатите от извършеното научно теренно археологическо проучване не остават в полза единствено на възложителя при упражняване на неговата дейност.

Съгласно чл. 148, ал. 5 от Закона за културното наследство средствата за спасителни теренни проучвания до пълното проучване на терена се предоставят от възложителя, във връзка с чиято инвестиционна инициатива се извършва спасителното проучване. В този смисъл условието възложителят изцяло да заплаща услугата е изпълнено.

При анализа на ползите от проучването следва да се изхожда от основните мотиви, с които услугите, свързани с научноизследователска и развойна дейност, са изключени от приложното поле на директивите в областта на обществените поръчки. В съображение 23 от уводната част на Директива 2004/18/ЕО се препраща към член 163 от Договора за създаване на Европейската общност, настоящ член 179 от Договора за функционирането на Европейския съюз, съгласно който създаването на европейско научноизследователско пространство, в което изследователите,

научните познания и технологиите се движат свободно, е средство за укрепване на научната и технологична база на Съюза. За тази цел, в рамките на целия Съюз се поощряват предприятията, научноизследователските центрове и университети, в техните дейности в областта на научните изследвания и технологичното развитие с високо качество. Наред с това се подкрепя взаимното сътрудничество чрез премахването на правните и финансови пречки за осъществяването му.

Сътрудничеството с цел технологично развитие предполага наличие на интерес и преследване на цели в една и съща научна област. Отгук може да се направи извод, че не е достатъчно да има каквито и да било ползи, а те да са едни и същи както за възложителя, така и за останалите лица, които имат интерес да ползват резултата, постигнат с направеното изследване или разработка. Казано по друг начин, постигнатият резултат от изследването/разработката трябва да представлява една и съща изгода както за възложителя, така и за дейността на други лица, т.е. интересът трябва да е един и същ.

При теренните археологически проучвания, доколкото опазването на културно-историческото наследство на Република България не е част от дейността на възложителя на строителния обект, то за него ползата е единствено освобождаване на терена за реализиране на конкретната строителна дейност. Предвид това резултатите от проучванията нямат влияние и не са необходими на възложителя при осъществяване на неговата бъдеща дейност. В случая ползите остават само за дейността на други лица, както и за обществото като цяло, което не покрива замисъла на съответното условие.

Предвид това, че законосъобразното прилагане на изключението изисква кумулативно наличие на трите условия, може да се направи извод, че теренните археологически проучвания свързани с инвестиционната дейност на възложителя не са изключение от приложното поле на закона.